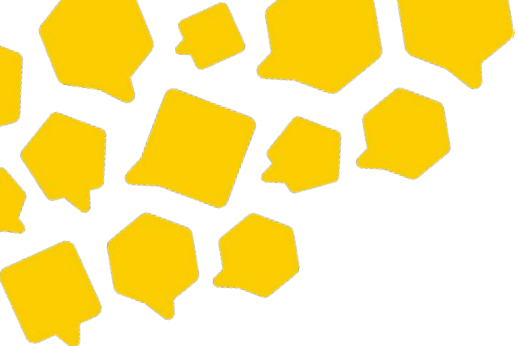

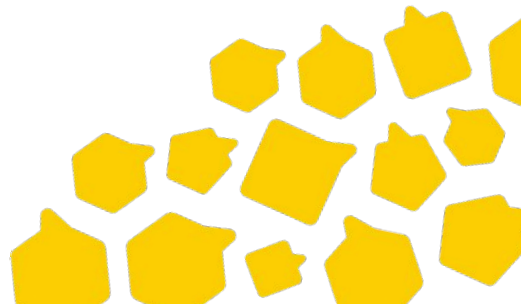

Osallisuus koulussa

Virva Viljanen

nuorten osallisuuden asiantuntija

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi

Koulutuksen ohjelma

13.30-14.20

Tervetuloa!

Koulutuksen tavoitteet ja aikataulu

Mitä on osallisuus?

Osallisuuden ulottuvuudet, mahdollistavat ja estävät tekijät
Pohdintaa opiskelijoiden tavoittamisesta

14.20-14.30

Tauko

14.30-15.30

Miten osallistaa?

Käyttökelpoisia osallisuusmenetelmiä

Case-esimerkkejä

15.30-16.00

Ideointia!

Koulutuksen tavoitteet

- **Tutustua** osallisuuden merkitykseen.
- **Inspiroitua** erilaisista osallisuusmenetelmistä.
- **Pohtia** osallisuuden vahvistamista omassa työssä.

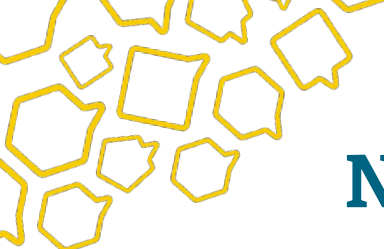

**Kuka olet ja missä kävit koulua
10-vuotiaana?**

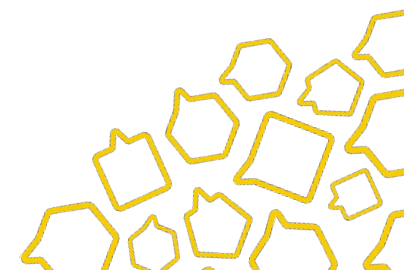
Suomen nuorisoalan kattojärjestö
Allianssi edistää **nuorten**
hyvinvointia.

Nuorisoalan kattojärjestö Allianssi

- Suomen nuorisoalan kattojärjestö **Allianssi** on valtakunnallinen nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestö.
- **Jäseninämme** on yli 135 valtakunnallista nuoriso- ja kasvatustalan järjestöä.
- **Palvelemme** nuorisojärjestöjä ja kunnissa, seurakunnissa ja järjestöissä tehtävää nuorisotyötä.
- **Tarjoamme** alan kohtaamispaikkoja: Nuorisoalan yhteiset NUORI-päivät, Allianssi-talo ja Nuorisotiedon kirjasto.

Nuorten osallisuuden asiantuntija

Virva Viljanen työskentelee osallisuusasiantuntijana Allianssissa. Koulutukseltani olen valtiotieteiden maisteri ja Allianssi-taloon astuin vuonna 2017.

- Vaikuttamistyö nuorten osallisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyn puolesta.
- Demokratiakasvatuksen kehittäminen.
- Koulutukset ja sparrailu.

Ennakkotehtävä:
**Miten korona on vaikuttanut lasten ja
nuorten osallisuuteen kouluyhteisössä?**

Mitä on osallisuus?

**Osallisuus on kokemus
osallisuudesta. Se on oikeus
saada tietoa ja mahdollisuus
ilmaista mielipiteensä
- ja vaikuttaa.**

Kasvu aktiiviseksi kansalaiseksi

Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan vaikuttamista ja toimimista yhteiseksi hyväksi sekä vastuun ottamista yhteisistä asioista ja osallistumista niiden hoitamiseen.

Aktiivinen kansalainen:

- haluaa ja osaa toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa
- tunnistaa kansalaisuuden oikeudet ja velvollisuudet ja kokee voivansa vaikuttaa ja osallistua
- voi toimia esimerkiksi omalla asuinalueella, oppilas- tai opiskelijakunnassa, kunnan tai seurakunnan luottamustehtävissä tai järjestötoiminnassa

Osallistumista ja osallisuutta rajoittavat tekijät

Osallistumisen esteet voivat olla fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia. Näitä esteitä on hyvä tunnistaa ja välttää:

- Osallistuminen vaatii taitoja tai tietoja, joita kaikki eivät hallitse, eikä niiden oppimiseen tueta.
- Ryhmää, jossa toimitaan tai työskennellään ei ole ryhmäytetty ja osallistujalla on epävarma olo omasta paikasta ja hyväksytyksi tulemisestaan ryhmässä.
- Ryhmässä tai toimintaympäristössä esiintyy kiusaamista, häirintää tai vihapuhetta.
- Osallistuminen vaatii resursseja, esimerkiksi rahaa, kotoa järjestettyä autokyytiä tai oman lähipiirin kannustusta.
- Vahingolliset, rajoittavat normit ja oletukset ohjaavat toimintaa.

Suomessa nuorten osallistumisella on vahva pohja

äänestäminen
ja asettuminen
ehdolle

osallistuva
budjetointi

nuoriso-
valtuusto ja
vammais-
neuvosto

kyselyt,
raadit,
palaute-
kanavat

kuntalaisaloite ja
kunnan kansan-
äänestys

EU-kansalais-
aloite

oppilas- ja
opiskelija-
kunnat

järjestöt ja
puolueet

kansalais-
aloite

mielipide-
vaikuttaminen

Osallisuuden paikat

1

ideointi

Nuoret osallistuvat tilanteen määrittelyyn. Minkä ongelman haluamme ratkaista?

2

suunnittelu

Nuoret osallistuvat suunnitteluun. Miten muita nuoria pitäisi kuulla suunnittelussa?

3

päätös

Nuoret osallistuvat päätöksentekoon. Ovatko vaihtoehdot ja tapa päättää kaikille selvä?

4

toiminta

Nuoret osallistuvat toteutukseen. Onko toimintaan helppo osallistua? Onko toiminta nuorten ideoimaa?

5

arviointi

Nuoret saavat tietoa ja osallistuvat toiminnan arviointiin. Mitä muutoksia arvioinnin perusteella päätetään tehdä?

6

ideointi

Ja taas mennään!

Osallistaminen ja uudet opetussuunnitelmat

Oppilaiden/opiskelijoiden kuuleminen, osallisuus ja toimijuus nousevat aiempia ops-perusteita voimakkaammin esille vuonna 2016 voimaan tulleissa POPS- ja LOPS-asiakirjoissa.

- Arvoperustateksteissä nuorten kasvu vastuuseen nähdään ulottuvan oman toiminnan säätelystä kouluyhteisön rakentavan jäsenyyden kautta yhteiskunnalliseen ja lopulta globaaliin vastuunkantoon osallistumiseen asti.
- Aktiiviseen toimijuuteen liittyy ihmisoikeuksien (ja lastenoikeuksien) tiedostamisen näkökulmia. Tärkeää on esimerkiksi oppia asettamaan rajoja, esimerkiksi vihapuheelle.
- Toimijuudesta voi poimia esimerkkejä mm. kielten opseista, joissa oppilaiden tulee saada oppia valitsemaan osan opiskelun aihepiireistä, materiaaleista ja työskentelytavoista. Oppilaan tulee harjaantua sekä itsearviointiin että yhteisen oppimisen arviointiin – oppimista eteenpäin vievässä hengessä.

(Lähde: Arja Kemppainen)

Tutkimustietoa lasten ja nuorten osallisuudesta

Osallisuuteen *kasvetaan.*

Kouluterveyskysely

Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan suurin osa 8. ja 9.-luokkalaisista kokee voivansa vaikuttaa oman elämänsä kulkuun.

Kuitenkin vain 12,4 % arvioi, että on hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa.

Vajaat 10 % nuorista kertoo, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää.

Nuorisobarometri

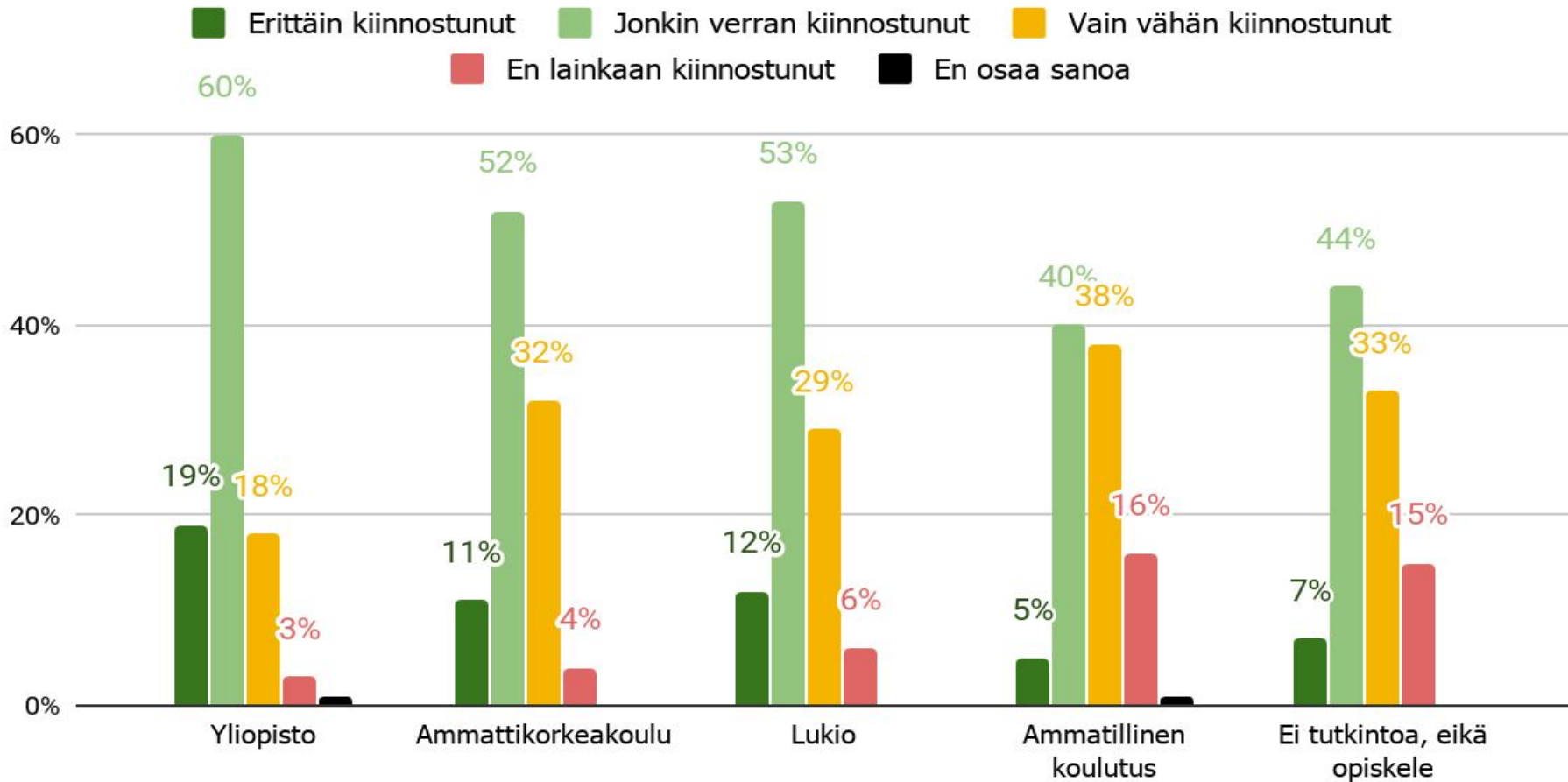
Nuorisobarometrin 2018 mukaan nuorten politiikkakiinnostus on korkeimmillaan 20 vuoteen.

Nuorten mielestä tärkeimmät tavat vaikuttaa ovat asettuminen ehdolle ja äänestämisen, järjestötoiminta ja ostopäätöksillä vaikuttaminen. Ulkoparlamentaarisen vaikuttamisen suosio on kasvanut.

Nuoret luottavat yhteiskunnallisiin instituutioihin, kuten poliisiin ja presidenttiin.

Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?

Koronapulssi

**Koronapulssin mukaan
15-29-vuotiaista nuorista suurin osa
on noudattanut viranomaisten
ohjeita.**

Demin ja Allianssin
#mpkorona-kyselyssä 68 %
13-19-vuotiaista koki huolta koronasta:
Erityisen yleistä oli ahdistuneisuus,
yksinäisyys ja liiallinen netin tai
puhelimien käyttö.

Pelastakaa Lapset ry:n Lapsen ääni
-kyselyssä nousi esille vähävaraisten
lapsiperheiden voimavarat.

Keskustelutehtävä: Oppilaan osallistuvat roolit koulussa

Miten osallistaa? Käyttökelpoisia osallisuusmenetelmiä

Menetelmiä: Palaute ja aloite

Palaute on hyvä tapa kuulla mielipiteitä. Palautetta voi kerätä esimerkiksi palautelaatikkoon, kyselyllä tai keskustelulla. Mahdollisuus antaa palautetta anonymisti on tärkeää.

Aloite on yleensä kirjallinen ehdotus jonkin asian toteuttamiseksi. Aloitekanavan perustamisessa pitää miettiä, miten aloitteen voi tehdä ja miten se käsitellään.

Esimerkki: 100 tapaa harrastaa

100 uutta tapaa tehdä partiota -projektissa kartoitettiin harrastamisen kynnykset ja ideoitiin tapoja madaltaa kynnystä. Tällaisia ideoita olivat esimerkiksi varustelainaamo, perhetoiminta ja avoimet retket.

Tutustu myös Nuorten Akatemian Saavutettavan vapaa-ajan toiminnan oppaaseen.

Menetelmiä: Dialogi ja yhteiskehitys

Esimerkiksi **keskustelutilaisuus**, **Erätauko-dialogi** tai **virtuaalipaneeli** ovat tapoja kutsua eri osapuolet keskusteluun.

Yhteiskehittäminen on tavoitteellista yhteistyötä, jossa esimerkiksi päätöksentekijät, valmistelijat ja opiskelijat yhdessä kehittävät palvelua tasavertaisina. Yhteiskehittäminen on ohjattua.

Esimerkki: Toimijuuden tukeminen

Osallistavilla menetelmillä voidaan etsiä ratkaisua myös viheliäisiin ongelmiin.

Ilmastonmuutosvoima rahoittaa nuorten omia ilmastotekoja. Hankkeen puitteissa on toteutettu esimerkiksi perhospelto ja kierrätysvaatteiden muotinäytös.

Yhteiskehittämistilaisuudessa pohdittiin ratkaisua nuorten syrjäytymiseen. Ratkaisu: Kohtaamiskoulutuksessa nuoret kouluttavat sosiaalialan ammattilaisia.

Menetelmä: Tilojen yhteiskäyttö

Tiloilla on suuri merkitys osallisuuden vahvistamisessa.

- Ovatko tilat kaikille saavutettavia?
- Miten opiskelijat voivat osallistua tilan suunnitteluun?
- Saako tilaa käyttää opiskelijoiden omaan toimintaan?

Esimerkki: Kävelyt ja osallistava taide

Kävelevät kaupunkilabrat on työpajamalli, jossa nuoret otetaan mukaan kaupunkiympäristön suunnitteluun. Työpajoissa opiskelijat arvioivat, kuvaavat ja havainnoivat kävellessään ympäristöä. Labroja on kokeiltu Kangasalla, Tampereella ja Espoossa.

Taidelähtöiset menetelmät tukevat monenikäisten osallisuutta ja hyvinvointia. Esimerkiksi SONGLABissa nuoret saavat yhdessä säveltää, sanoittaa ja tuottaa omaa musiikkiaan.

Menetelmä: äänestys

Äänestys on oiva tapa osallistaa opiskelijoita päätöksentekoon. Asetetuista vaihtoehtoista valitaan eniten ääniä saanut.

Äänestyksen voi toteuttaa käsiäänestyksenä, netissä tai suljettuna lippuäänestyksenä.

Esimerkki: demokratiataitojen opettelua

Nuorisovaalit on **demokratiakasvatuksen malli**, jossa alle 18-vuotiaat oppilaat kokeilevat äänestämistä valtakunnallisissa vaaleissa. Mukana 60 000 - 100 000 äänestäjää ja lähes 900 koulua.

Politiikkaviikolla nuorten ryhmät järjestävät politiikkatapahtumia.

Esimerkki: Vaikuttajaryhmät

Rakenteelliset tavat vaikuttaa ovat myös tärkeitä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on päättänyt, että jokaiseen seurakuntaan tulee perustaa [nuorten vaikuttajaryhmä](#). Ryhmä osallistuu seurakunnan toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Seurakuntavaaleissa 16-vuotiaat ovat saaneet äänestää vuodesta 2006 lähtien.

Esimerkki: nuorisodelegaatit

Allianssi valitsee vuodeksi
kerrallaan **Suomen**
YK-nuorisodelegaatin ja **nuorten**
ilmastodelegaatin.

Nuorisodelegaatit osallistuvat
kansainvälisiin huippukokouksiin
osana Suomen delegaatiota ja
vaikuttavat myös kotimaassa.

Ideoi!

1) Kirjoita itsellesi muistiin ideoita (5 min)

Mitkä menetelmät sopisivat meille?

Mitä meidän kannattaisi kokeilla?

2) Puretaan ryhmässä (15 min)

Mietitään yhdessä, mitkä menetelmät voisivat toimia omassa työssä.

Nuoria tarvitaan mukaan päätöksentekoon,
jotta saisimme **parempia päätöksiä.**

Allianssi

@allianssiry

@allianssiry